

**SZLÁV KULTURÁLIS ÖRÖKSÉGEINK:
NYELV, FOLKLÓR, IRODALOM**

Tanulmánykötet a Bolgár Kulturális Fórum alapításának
20. évfordulójára

**СЛАВЯНСКИТЕ НИ КУЛТУРНИ
НАСЛЕДСТВА: ЕЗИК, ФОЛКЛОР,
ЛИТЕРАТУРА**

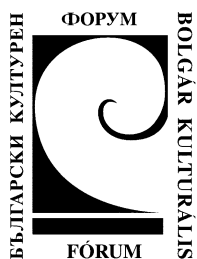
Сборник послучай 20 годишнината от основаването на
Българския културен форум

A kötet megjelenését támogatták/Спонсори на сборника:

NEMZ-KUL-19-1163

Budapest XI. kerület, Újbuda Bolgár Önkormányzata

**SZLÁV KULTURÁLIS ÖRÖKSÉGEINK:
NYELV, FOLKLÓR, IRODALOM**

**СЛАВЯНСКИТЕ НИ КУЛТУРНИ
НАСЛЕДСТВА: ЕЗИК, ФОКЛОР,
ЛИТЕРАТУРА**

Szerkesztette: Menyhárt Krisztina és Dudás Mária

Редактори: Кристина Менхарт и Мария Дудаш

Bolgár Kulturális Fórum – ELTE Szláv Filológiai Tanszék
Български културен форум – ЕЛТЕ Катедра „Славянски
филологии“

Budapest – Будапеща

2019

ISBN 978-615-00-7021-6

Felelős kiadó: Bolgár Kulturális Fórum

Vladimirova Milena – elnök

Отговорен издател: Български културен форум

Милена Владимирова – председател

A kötetet lektorálták/Лектори

Dudás Előd, Dudás Mária, Jankova Veneta, Janiecz-
Nyitrai Agnieszka, Janurik Szabolcs, Lukácsné Bajzek
Mária, Menyhárt Krisztina

A borítón Vladimirova Milena „Ablak az ég felé” c. képe látható

*На корицата е представена картината „Прозорец към
небето“ на Милена Владимирова*

TARTALOM/СЪДЪРЖАНИЕ

Előszó	5
Bajzek Marija: Sožitje narodov, jezikov, kultur in konfesij v Prekmurju in Porabju	9
Császári Éva: Ragadványnév-vizsgálatok a répáshutai szlovákok körében	20
Dudás Előd: Hrvatski govor Temerja u svjetlu narodnih pjesama ...	30
Dudás Mária: <i>Két tűz között</i> a magyar és bolgár frazeológiában	37
Jankova Veneta: Бележки към българо-унгарските научни взаимоотношения през 60-те години на 20 в. (Историко - етнографски аспекти)	51
Juricskayné Szabeva Aszja: Легенди и предания за произхода на виното	62
Menyhárt Krisztina: A leány alakja a bolgár és magyar népmesékben	91
Pátrovics Péter: A Moréna-égetés szokásának lengyel vonatkozásairól	108
Petkova Papadopulosz Adriana: Основният славянски мит и някои негови елементи в духовната ни култура	118
Pozsgai István: Сочетания количественных числительных с относящимися к ним словами в Будапештском Евангелии	126
Rágyanszki György: „ <i>A pálinka után sóvárgó gégek</i> ” felvilágosítása: a szlovák irodalmi nyelv kodifikálása és az evangélikus antialkoholista irodalom	143
Várnai Dorota: Polska kultura na ziemiach węgierskich	156
Vindus Melinda: „Ne adja az Úr, hogy elfelejtse, kik vagyunk és honnan jöttünk!” A bánáti bolgárok múltja, jelen és jövője	165
Zsilák Mária: Cirill és Metód Nagymorva birodalomba érkezése ezeréves évfordulójának megünneplése Tótbánhegyesen (Nagybánhegyesen) 1863-ban	187
A kötet szerzői	195

RAGADVÁNYNÉV-VIZSGÁLATOK A RÉPÁSHUTAI SZLOVÁKOK KÖRÉBEN

Császári Éva

Tanulmányomban a répáshutai szlovákság ragadványneveit, a névadás motivációit és jellegzetes képzési módjait mutatom be a településen gyűjtött nyelvi anyag segítségével.

A magyarországi szlovákságra vonatkozó család- és helynévkutatás viszonylag szerény mennyiségű tudományos eredménnyel rendelkezik. Ezek közül úttörő munkának tekinthető Vincent Blanárnak a magyarországi szlovák településeken végzett személy- és helynévkutatásából született monográfiája (Blanár 1950), Gyivicsán Anna kiskőrösi, csömöri és általánosan a magyarországi szlovák családnév-anyaggal foglalkozó tanulmányai (Gyvicsán 2003; 2008; 2015), továbbá Mizser Lajos (Mizser 2000; 2008) és Králik Aladár (Králik 1988) hasonló vonatkozású munkái. A magyarországi szlovákok családnéveit vizsgáló tudományos projekt keretén belül két monográfia jelent meg a Magyarországi Szlovákok Kutatóintézete jóvoltából: 2015-ben a békéscsabai családnévek többszemponútú vizsgálatának eredményeként a Čabianske priezviská (Divičanová – Chlebnický – Tušová – Uhrinová – Valentová 2015) című ismeretterjesztő monográfia, majd ezt követte 2017-ben ugyanezen szerzőktől a Komlósske priezviská (Divičanová–Chlebnický–Tušová–Uhrinová–Valentová 2017) című szintén hiánypótló ismeretterjesztő munka. A bükki szlovák települések családnév-magyarosítási folyamatával, illetve a földrajzi nevek, gúnynevek eredetének vizsgálatával jelen tanulmány szerzője foglalkozik (Császári 2011; 2013; 2015; 2019).

A Bükk-hegységben, az egykori Diósgyőri Koronauradalom területén fekvő Répáshuta már 1766 óta lakott terület volt. Megalakulása az erdőgazdálkodásnak és az üveggyártásnak köszönhető. A települést 1790-ben nevezték el hivatalosan Répáshutának. A huta kifejezés az üveggyártásra utal, a répás előtag pedig olyan erdőirtással nyert területre, ahol répát termeltek, és így érték el többszöri kapálással a felburjánzó gaz és cserje kipusztulását. Ebből arra következtetnek, hogy ezen a területen intenzív erdőirtást folytattak és hasznosították az irtások helyét,

az uradalmi jobbágyfalvak pedig Kis- és Nagy-Répáson rendszeresen legeltettek és rétgazdálkodást folytattak. A település létrejötte után is kibérelték az erdei ürességeket és a legszükségesebb növényeket termesztették. Michal Markuš történeti, néprajzi, etnobotanikai, nyelvészeti bizonyítékok alapján úgy gondolja, hogy Répáshuta nevét nem a közönséges takarmányrépáról kapta, hanem a répaszerű gyökérnövények valamelyikéről (Markuš 1965: 31–36). A település szlovák ajkú lakossága Szepes, Nógrád, Gömör, Abaúj és Zólyom megyéből, továbbá Morvaországból, illetve a szomszédos Diósgyőrből és Hámorból származott (Veres 1984: 24–29). Azaz amíg a szomszédos Bükkszentkereszt (egykori Újhuta) a Felső-Magyarország sokszínűségét mutatta a lakosság származási helye és az annak megfelelő nyelvjárási sajátosságai alapján, addig Ó- és Répáshuta lakossága csupán 4-5 észak-magyarországi vármegyéből származott (Veres 2003: 46).

Répáshuta etnokulturális modelljét több tényező teszi teljessé: földrajzi elhelyezkedés szempontjából az északkelet-magyarországi, Borsod-Abaúj-Zemplén megyei nyelvsziget hegyvidéki csoportjának bükki alcsoportjába tartozik a település. Gazdasági szempontból jellemzően soha nem volt önellátó, azaz mindig rá volt utalva a külső árucserére. A közösségre vonatkozó tényezők szerint lakosai az anyaetnikum tágabb, egymástól távolabb eső területeiről települtek be (Észak-Morvaországból, Sziléziából, a nyugat- és kelet-szlovákiai nyelvterületekről). Olyan kislétszámú közösségről van szó, amely a római katolikus felekezethez tartozik és a múltban a nemzetiségi intézmények hiánya jellemezte, de jelenleg a szlovák közösség törekszik a nyelvi és kulturális örökség megőrzésére. Bükkszentlászlóval és Bükkszentkereszttel együtt a bükki ipartelepülések csoportjába illeszkedik bele (Gyivicsán 1999: 15–19).

A magyarországi szlovákság családnév rendszerének eddigi vizsgálatai azt bizonyítják, hogy az általánosan elterjedt, egyéni megkülönböztető jelzőkből, foglalkozást jelentő nevekből, keresztnevekből stb. kialakult családnevek mellett, nem kis mértékben találunk a származás, illetve a vándorlás során ideiglenes letelepedési helyre utaló neveket is. Ilyenek például a földrajzi nevekből képzett családnevek: Andovce – Andó; Skalica – Szkaliczki (Nyitra vármegye); Badín – Bagyinka; Babiná – Babinszki (Zólyom vármegye); Drienovo – Drienyovszki; Čelovce – Cselovszki; Žibritov – Zsibrita (Hont vármegye); Žilina – Zsilinszki (Trencsén vármegye). A nevek lehetnek továbbá földrajzi táj,

középkori közigazgatási tagolódás kifejezői is: Oravecz (árvai), Lipták (liptói), Turcsan (túróci), Szpisjak (szepesi), illetve utalhatnak migrációs állomásra is: Acsai (Acsa) – Boldoczki (Boldog) – Bánszki (Bánk) – Botyánszki (Örbottyán) – Csúvárszky (Csővár) – Gutyan (Galgaguta) – Irsan (Albertirsa) – Legénszki (Legénd) – Szirácky (Szirák). A palettát tovább színesítik a német hangzású nevek (Fridel, Offertáler, Sír /Schir, Sproch), amelyek a bükki üveghuták lakosainak körében is gyakoriak voltak (Gyivicsán 2015: 228–241). A származásra utaló családnevek segíthetik az ősök pontosan nem tisztázott származásának felderítését, de a bükki szlovákság körében, szemben az alföldi szlovákság névadási gyakorlatával, származási helyre utaló nevet csak elvétve találunk (kivételt képez a mindhárom hutatepülésen elterjedt Orliczki vezetéknev, amely nagy valószínűséggel a csehországi Orlice folyó nevéből eredhet. A bükki hutatepülések (Bükkszentlászló, Bükkszentkereszt és Répáshuta), továbbá Ómassa és (ma Alsó- és Felsőhámor) Hámor (jelenleg Miskolc közigazgatása alá tartozó települések) lakosságának származásáról Sipos István monográfiájából tájékozódhatunk (Sipos 1958: 39–110). A szerző a történelmi források segítségével és az egyházi anyakönyvekben rögzített nevek nyelvészeti elemzése alapján térképezte fel a szóban forgó település lakosainak eredetét.

Mindhárom hutatepülésen rendkívül nagymértékű névmagyarosítási folyamat zajlott, amelynek során a szlovák lakosok szlovák-szláv, illetve idegen (német) hangzású családnevét magyar családnévre cserélte. Répáshután ez a folyamat 1897-től egészen 1966-ig tartott.

Nem csak a családnevek eredetvizsgálata és a vezetéknevek magyarosítása tartogat nyelvészeti, névtani és szociolingvisztikai szempontból érdekességeket, külön „csemegének” számítanak az ún. helyettesítő nevek, amelyek sokkal személyesebbek és többet árulnak el viselőjükről, mint a hivatalos családnevek.

A ragadványnevek elméleti hátterét J. Soltész Katalin a következő módon határozza meg: a tulajdonnév (proprium) csoportjába tartozó személynevek ún. kiegészítő neveinek alcsoportjába tartoznak pl. a falusi megkülönböztető nevek, a ragadványnevek és a becenevek is (J. Soltész 1979: 55–56). Ezek az ún. helyettesítő nevek a nem hivatalos élőnyelvi használatra jellemzőek, ugyanis egyaránt helyettesíthetik a teljes hivatalos nevet vagy csupán annak egyik elemét. A helyettesítő

nevek tehát magukba foglalják a becenevet, a gúnynevet és a ragadványnevet is. Abból a szempontból, hogy mit, azaz milyen nevet helyettesítenek, különítendőek el funkcionális szempontból a becenevek, amelyek személynevet helyettesítenek, a családnévpótló ragadványnevek, amelyek a családneveket helyettesítik és a teljes egyéni nevet helyettesítő önálló ragadványnevek.

A személynév hivatalos alakját helyettesítő **becenevek** többsége tehát a személynévből alakul ki, jellemzően változatos képzési módok segítségével. A becenevek expresszív tartalma a kedveskedőtől kezdve a közömbösön keresztül egészen a sértő névváltozatokig terjedhet.

A **családnévpótló ragadványneveket** jellemzően falusi közösségben használják a családnév helyett, vagyis nem megkülönböztető névelemként. Eredetileg egyénhez kötődtek, így módon a motiváció is sokféle lehetett, pl. apa, anya, férj, feleség stb. személynéve, becézett személynéve, családneve, foglalkozása, külső, belső tulajdonságai és a családnévpótló ragadványnév kiterjedhetett a családtagokra és a leszármazottakra is. A teljes egyéni nevet helyettesítő önálló **ragadványnév** nem egészül ki sem a családnévvvel, sem a személynévvvel és jellemzően sok közöttük a tréfás, gúnyos név (pl. ún. antonim nevek: doktornak, professzornak neveznek egy csekélyebb értelmi képességekkel rendelkező személyt, de ide tartozik a személynév, családnév elferdítése is – J. Soltész 1979: 59–62).

A névadás motivációja rendkívül sokrétű lehet mind a családnév, mind a helyettesítő nevek esetében. Minden esetben kötődik az egyénhez, utalhat az egyén külső és belső tulajdonságaira, foglalkozására, rokoni viszonyaira, vélt vagy valós származási helyére, ősére, felmenőjére, de ihlethette híres személy, a közösség számára érdekes, neves esemény is.

A Répáshután gyűjtött és elemzett alapján adatok alapján a név viselőjének **külső tulajdonságára** utaló gúny-, ragadvány- és becenevek a következők:

- *Gúnár Adél* (M. L.-né): az adatközlő elbeszélése alapján „hosszú nyakú asszony, aki beszélgetés közben úgy huzigálta a nyakát, mint egy gúnár-liba.”
- *Veres Péter*, más néven *Petrak* (F. J. beceneve): a veres jelzőt arca pirosságáról, a Péter nevet pedig feltehetően valamelyik felmenőjéről kapta. A Peter főnévből az -ak névszóképzővel létrejött Petrak

név pejoratív jelentést hordoz. A gúnynév magyar és szlovák változatai mind képzési módjában, mind összetételében eltér egymástól.

- *Róka Jani* (N. J.): vörös hajú ember volt. Az egyik gúnyos szomszéd egyszer megkérdezte Róka (N. J.) kislányától: „– Hogy hívnak téged?” „– Én vagyok N. M., az apám meg Róka Jani.” Metaforikus jelentésátvitel, amely utal a róka színe és a név viselőjének hajszíne közötti összefüggésre.
- *Pufi Béla* (P. F. B.): testes, széles, pufók arcú ember, akinek tulajdonságait a fiai is örökölték.
- *Klatyik* (L. L.): a klát hímnemű, élettelen főnév -ik kicsinyítő képzős alakja, amelynek jelentése vaskos fadarab, fatuskó, ez önálló ragadványnévnek is tekinthető. A név utal viselője természetére.
- *Manyina* (P. F. M.): -ina nőnemű képzővel ellátott kistermetű asszonyra utaló becenév.
- *Frigyik* (F. Á.): a családnévből -ik kicsinyítő képzővel képzett alak viselőjének alacsony természetére utal.
- *Medvegy* (L. J.): ezt a gúnynevet viselője lassú, cammogós tempója miatt kapta. A szlovák *medved'* főnév jelentése medve.

Belső tulajdonságok, képességek által motivált nevek:

- *Dada Öcsi*: az értelmileg kissé elmaradott, beszédhibás, ám jólelkű H. A. ragadványneve, akit a közösség maradéktalanul elfogadott és teljes értékű tagjának tartott.
- *Pipi Jano*: a Singlárón lakó N. J. nagydarab, erős, beszédhibás ember beceneve, aki a következő módon fogott hozzá a beszédhez: pö-pö-pö-pi-pi-pi... A név első tagja hangutánzó szó, míg a második tag az eredeti keresztnév -o hímnemű kicsinyítő képzővel ellátott alakja.
- *Sunda/Svindka* (V. L. nagymama), aki a Rejteki patakban való mosdása miatt kapta ezeket a gúnyneveket. A *Svindka* név alapjául a szlovák *sviňa* (disznó) szó kicsinyítő képzős alakja szolgált, a név pejoratív jelentéssel bír. A *Sunda* szó jelentése nem egyértelmű. A cseh nyelvben a *šundat* ige jelentése leemel, levesz valamit valahonnan. Az összefüggés a szóban forgó gúnynév és az említett ige között nem tisztázott, további kutatást igényel.

- *Neno Dzsundzsa*: mocskos, patrac asszonyra vonatkozó expresszív töltetű gúnynév. A szlovák džundžať ige jelentése: morog az orra alatt. A név taknyos, patrac, mocskos emberre utal.
- *Szarcsa/Srajda* (K. F. család): a családnévpótló ragadványnév jelentése *szarháziak*, „*le vagytok szarva*”, olyan emberek, akik másokat semmibe vettek, lenéztek. A Šrajda név jelentése egyelőre nem tisztázott.
- *Drozgyik*: az O. család beceneve, a drozdik főnév a drozd (rigó jelentésű) főnév -ik kicsinyítő képzős alakja. A név utal a családtagok szép énekhangjára. Egy másik adatközlő szerint F. Á. beceneve, aki szintén szépen énekelt és füttyült.
- *Sibenyak*: rossz, eleven gyerekre használatos ragadványnév, jelentése akasztófára való, a szlovák šibenica (akasztófa) főnévből származtatott -ak képzős alak.
- *Bongár Béla* (P. B.): enyveskezű, lopós emberre mondták. Eredete a bongáre szlepe, azaz vak, szemtelen legyek lehetett.
- *Kacor* (K. F. K.): a név jelentése görbe nyelű rőzsevágó kés, amely utal a viselője szurkálódó, kötekedő természetére.
- *Flecslocs*: az írni, olvasni nem tudó F. L. gúnyneve. Mindössze két osztályt végzett, és nem tanult meg sem írni, sem olvasni. Három lánya volt, akik megtanították a nevét aláírni. Amikor az erdészeti hivatalban alá kellett írnia a bérjegyzékét, a fizetési lapját, így írta alá, Flecslocs. A név a család- és a keresztnév összeolvadt és eltorzult formája.
- *Karika Mama* (B. J.-né): jólelkű asszony. A név és a tulajdonság között nem tisztázott az összefüggés.
- *Humaj*: L. J. gyenge értelmi képességeire utaló gúnynév. A szlovák chumaj szó jelentése mafla, tökfaj, tökfilkó.
- *Szvincsak*: a szlovák sviňa (disznó) szó -čak képzős alakja, a név pejoratív jelentéssel bír, utal a viselőjének nőkkel szemben tanúsított szemtelen magatartására.

A rokoni viszonyra utaló ragadványnevek:

- *Martyinkova*: F. Márton felesége, a név az -ova birtokos képző segítségével és a Martin (Márton) tulajdonnév kicsinyítő képzős alakjából jött létre.

- *Neno Kerulka, Hanya Kerulka, Hanyi Kerulka*: F. L.-né férje foglalkozása után kapta ezeket a ragadványneveket, aki mezőőr, illetve erdőkerülő volt. A Kerulka név az erdőkerülő jelentésű főnévhez illesztett -ka nőnemű főnévképző segítségével alakult ki. A Hanya név az Anna keresztnév szlovák megfelelője, a Hanyi pedig annak becézett alakja. A Neno név jelentése néni.
- *Suszterka*: a nevet viselő asszony az F. I. nevezetű suszter foglalkozású férj után kapta ezt a ragadványnevet, amely a -ka nőnemű főnévképzővel jött létre.
- *Zolicska/Orosz Zoltánné*: a nevet viselő asszony megesett egy orosz katonától.

Foglalkozásra vonatkozó nevek:

- *Bankár*: M. F. L. gúnyneve. Irodakukac. Szikszón dolgozott, ahol elvégzett egy gyorstalpalót, ami feljogosította arra, hogy irodában dolgozzon. Nem nagy észjárású ember.
- *Neno Kerulka/Hanya Kerulka*: a férj foglalkozása miatt kapta e ragadványnevet, vö. az előző kategóriával.
- *Suszterka*: szintén a férj foglalkozása után kapott ragadványnev.
- *Furman*: fuvaros.

Vélt/valós származási hely, ős, felmenő motiválta nevek:

- *Moszkal*: Sz. banda (család). Az orosz származásúak gúnyneve. F. J., Sz. A., F. L. egy azon család tagjai. Szigorú, parancsoló természetű emberek.
- *Zsidrak*: B. E. az anyja vezetéknevét viseli, aki megesett egy zsidó embertől, amikor egy zsidó családnál szolgált. A gúnynev az apai származásra utal. A židák (zsidó ember jelentésű) alak a szlovák nyelvben expresszív és pejoratív jelentéssel bír.
- *Zolicska/Orosz Zoltánné*: orosz katonától megesett asszony.
- *Liborcse*: az egyik felmenő, St. Libor keresztnévéből képzett ragadványnev. A Libor név igen gyakori volt az egykori Huta településeken.
- *Baltus*: O. Baltazár utódaira vonatkozó, családnevet helyettesítő ragadványnev, amelynek viselői gőgös természetükről hírhedtek.
- *Kupcsi*: M. J. zsérci származású ember gúnyneve. A származás és a gúnynev közötti összefüggés nem egyértelmű. A név talán összefügg a kupčík (vándor/kereskedő jelentésű) főnévvel.

- *Petro*: az orosz származású R. Péter leszármazottai viselik a Petro családnévpótló ragadványnevet (Petro Jano, Petro Ilma).
- *Behinyovci, Behinyákok*: a Flekács család tagjait nevezik így a Bükkszentkeresztről származó Behinya családnevű őseik miatt. A ragadványnev szlovák változata a Behinya vezetéknev és az -ovci családi gyűjtőnév képző összetétele.
- *Gaborek*: E. Gábor utódai viselik ezt a ragadványnevet, amelyet a lányok is egyaránt örökölnek. A név a Gábor (Gabor) keresztnév és az -ek kicsinyítő képző összetétele.
- *Bocskorose*: A Bükkszentkeresztről Répáshutára nősült T. S. az öregek napján elénekelt egy „bocskoros” nótát. Ezt követően a bükkszentkeresztiakat bocskorosoknak gúnyolták a répáshutaiak.

Egyéb ragadványnevek és becézett alakok:

Polgár: Bongár; Polgár J.: Füttyülős, Orliczki: Orczi; O. Baltazár: Baltus; Frídel: Liborek, Liboresatá; Vajkó J.: Vajcsak, Tökös; F. Péter: Petrak; F. Lajos: Lajbis; Bélus: Benko; Horváth J. bácsi: Horvatyik; Tóth B.: Tótyik; F. Sándor: Sandorcsek; Ambróz: Ambrus; Ignác: Náci.

A felsorakoztatott példák alapján azt a konklúziót vonhatjuk le, hogy bár a szlovák közösségben a nyelvcsere állapota bekövetkezett és két-nyelvű beszélőket már csak a legidősebb generáció körében találhatunk, a helyettesítő nevek (becenevek, gúnynevek, ragadványnevek) mégis őrzik szlovák eredetüket, a tipikusan szlovák szóképzési eszközöket és a helyi átmeneti típusú szlovák dialektus jellemző hangalakjait. A kutatási terület koránt sincs kiaknázva, számos felderítetlen motivációjú név várakozik a névadás indítékainak feltárására (pl. Vidróczki; Kupcsi, Petenc, Berkes, Vajcsak, Gubancsik, Kancelár, Babrula stb.), továbbá a szomszédos Huta települések névanyagának összevetése is érdekes eredményeket hozhat.

Adatközlők:

Offertáler Lajos (1937–2019)
 Szabó Lajosné (1943)
 Kátainé Szabó Anikó (1967)

Irodalom

- Blanár, V. 1950, *Príspevok ku štúdiu slovenských osobných a pomiestnych mien v Maďarsku*. Bratislava: SAV.
- Császári, É. 2015, Helyi és határbéli elnevezések, mint a továbblélés perspektívái a bükk-szentkereszti szlovákok nyelvhasználatában. In: *Tanulmánykötet Milosevits Péter tiszteletére*. Budapest: ELTE BTK Szláv Filológiai Tanszék, 19–28.
- Gyivicsán, A. 2008, Migráció és névadás. In: *Név és valóság*. Budapest: Károli Gáspár Református Egyetem Magyar Nyelvtudományi Tanszék, 361–369.
- Gyivicsán, A. 2003, Néhány gondolat a magyarországi szlovákok családneveiről. In: *A nemzetiségi lét és kultúra dimenziói II*. Békéscsaba: Magyarországi szlovákok Kutatóintézete, 86–90.
- Gyivicsán, A. 2002, Z minulosti a prítomnosti Répáshuty. In: *Dimenzie národnostného bytia a kultúry*. Békešská Čaba: Výskumný ústav Slovákov v Maďarsku, 290–294.
- Gyivicsán, A. 1999, Etnokultúrne zmeny na slovenských jazykových ostrovoch v Maďarsku. In: *Jazyk, kultúra, spoločenstvo*. Békešská Čaba-Budapest: Výskumný ústav Slovákov v Maďarsku, 12–30.
- Gyivicsán, A. – Chlebnický, J. – Tušková, T. – Uhrinová, A. – Valentová, I. 2015, *Čabianske priezviská*. Békešská Čaba: Výskumný ústav Slovákov v Maďarsku.
- Gyivicsán, A. – Chlebnický, J. – Tušková, T. – Uhrinová, A. – Valentová, I. 2017, *Komlóšske priezviská*. Nadlak: Vydavateľstvo Ivan Krasko.
- Králik, A. 1988, Pohľad na slovenské priezviská v dolnozemskej oblasti. In: *Ludové noviny* február 4. 7–8.
- Markuš, M. 1965, Répáshuta nevének interetnikus vonatkozásai. In: Szabadfalvi, J. – Viga, Gy. (szerk.), *Interetnikus kapcsolatok Északkelet-Magyarországon, 2. kiegészítő kötet*. Miskolc: A miskolci Herman Ottó Múzeum néprajzi kiadványai 16. 31–36.
- Mizser, L. 2009, A nyíregyházi tírjákok névváltoztatásai. In: *Családnév-változtatások történetei időben, térben, társadalomban*. Budapest: Gondolat Kiadó, 251–221.
- Mizser, L. 2000, *Tírják vezetéknevek*. Nyíregyháza: Stúdium Kiadó.
- Sipos, I. 1958, *Geschichte der slowakischen Mundarten der Huta- und Harmor-Gemeinden des Bükk-Gebirges*. Budapest: Akadémiai Kiadó.
- Szabadfalvi, A. – Viga, Gy. (szerk.) 1984, *Répáshuta egy szlovák falu a Bükkben*. Miskolc: Herman Ottó Múzeum.
- Veres, L. 2003, *A Bükk hegység hutatelepülései*. Miskolc: Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltár, Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Múzeumi Igazgatóság.

Veres, L. 1984, Településtörténet. In: *Répáshuta. Egy szlovák falu a Bükkben*. Miskolc: Herman Ottó Múzeum, 21–32.

Abstract

According to the factors of ethnocultural model settlement Répáshuta is the member of the subdivision of island of Slovak language in Borsod-Abaúj-Zemplén county in the Bükk mountains. In the study we tried to illustrate the system of the local nicknames and show diversities of onymic motivations and the most frequent derivative types. We demonstrated the theoretical background and the fundamental conceptions of the derivation of the hypocoristics at the same time. The names we examined show the persons' individual personal attributes. Due to the hypocoristics several life stories and interesting, humorous events became known.

Rezume

Obec Répašská Huta na základe faktorov etnokultúrneho modelu patrí do podskupiny Bukového pohoria jazykového ostrova Boršodsko-abovsko-zemplínskej župy. V štúdiu sa pokúsime o znázornenie systému prezývok, na pestrosť onymických motívácií a na najtypickejšie derivačné typy. Zároveň predstávujeme teoretické pozadie, základné pojmy a typy onymického systému súvisiacich s tvorbou prezývok. Prezývky prezrádzajú osobnejšie vlastnosti obyvateľov, približujú nám príbehy, udalosti zo života Slovákov žijúcich v Répaške Hute.